

	Str.
Předmluva	5
Pozadí a počátky evropského osvícenství 18. století	7
(Anthropocentrické tendence osvícenské; jejich pozadí hospodářské a sociální; postup kapitalistické společnosti; politická forma osvícenského sebevědomí; rozmach přírodní vědy a techniky; filosofické tendence; Leibniz.)	
Náboženské myšlení evropského osvícenství	25
(Konstruktivní základ osvícenského náboženského myšlení; vznik novodobé filosofie náboženství; idea „přirozeného náboženství“; ethicismus; idea tolerance. — Vztah ke křesťanské dogmatické tradici: rozum a zjevení v anglickém deismu a v německé teologii osvícenské doby; německá neologie (Steinbart, Jerusalem a j.); Lessing. — Distance k principu Slova Božího; biblická kritika (Míchaelis a j.). — Redukce tradičních obsahů dogmatiky: odpor k učení o dědičném hříchu; zevšeobecňování milosti; nedůvěra k christologickému dogmatu; zúžení soteriologie; idealisace eschatologie. — Všeobecný moralismus; přeznačování konkrétního biblického kerygmatu; buržoasní mentalita: výsledkem široká humanisace křesťanského náboženství.)	
Restaurovaný feudalismus v českých zemích 18. století	61
(Zpoždění českého osvícenství; mravní a náboženský úpadek proti-reformační doby. — Restaurovaný feudalismus; vyhrocení třídního boje; tereziánské reformy; raabisace; rozklad feudalismu a přechod ke kapitalistickému podnikání; nové národohospodářské nauky. — Politický vývoj k centralismu a absolutismu; relativně pokroková tendence: omezení moci šlechty.)	
Protireformační ideologie a vnitrokatolická oposice	77
(Myšlenková forma restaurovaného feudalismu; jesuitská ideologie; zplnění křesťanské tradice; úpadek university; Jan Gremner. — Jesuitská praxe. — Vnitrokatolická oposice protijesuitská; janse-nismus; Sporck, jeho činnost filantropická a ediční; ideologický základ Sporckovy působnosti; edice Vyvrácení atheistů, deistů a nových pochybovačů; náboženská filosofie Sporckova: katolický reformismus. — Jan Adam z Questenberka; Petrasch a Societas incognitorum. Reformní katolictví Muratorioho typu.)	

(Sociologická a národnostní odlišnost druhého proudu protijesuitského odporu. — Náboženská politika Karla VI.; lidová resistance; bouře na Opočensku a její myšlenkový podklad; emigrace. — Negativní důsledky protireformačního útlaku pro náboženské myšlení. — Marie Terezie; lidová resistance si vynucuje zlom habsburské náboženské politiky; hnutí valašských evangeliků; konečný neúspěch boje proti heterodoxii; evangelíci nosislavští a olešnickí. — Myšlenkový základ evangelických hnutí: „protestantský“ program protibarokní; norma Písma sv.; důraz na panství Kristovo; tradice české reformace: důraz na Večeři Páně a j. — Historický přínos evangelické resistance.)

Tereziánský osvícený katolicismus 135

(Reformní osvícené katolictví v našich zemích: „videňští velikáni“ (van Swieten); Josef Stepling; Karel J. Seibt; Seibtovo náboženské myšlení; osvícenský utilitarismus i věrnost katolictví; velký vliv. Osvícené proudy na vídeňském dvoře: Kaunic, Kressel; jejich přínos k toleranci.)

Josefinský reformismus 151

(Josefinismus projevem náboženského zájmu, ne sekularisující nevěry; zbožnost Josefa II.; jeho pojetí tolerance; josefinský pokus o „reformaci církve v Rakousku“ a jeho ideové pozadí (jansenismus, osvícenské katolictví, febronianismus); jednotlivé reformy (protiřeholní politika, redukce barokního aparátu, péče o duchovenstvo a j.). Generální semináře a jejich koryfeje: Rautenstrauch; nová orientace bohosloveckého studia; protibarokní tendence; jeho Návrh k zřízení gener. seminářů; Rautenstrauchova osvícenská náboženská filosofie; Augustin Zippe; filantropická činnost; spis O mravním vzdělání nastávajících duchovních; josefinská orientace; neologický přístup ke křesťanské dogmatické tradici; „pastor bonus“. Poplatnost světovému osvícenství deformuje biblickou zvěst; a přece jde o cestu pozitivní víry.)

Josefinská tolerance a její meze ve vztahu k lidovým deistům . . . 175

(Toleranční patent; odpor se strany reakční; F. J. Vavák. — Koryfej tolerance: biskup Hay; Hayův okružní list a jeho ohlas. — Toleranční nesnáze; projevy „lidových blouznivců“; Israelité a Abrahamité; lidoví deisté; jejich ideologie: rozum normou; distance vůči Písmu; všeobecný pojem zjevení; negativní kořeny jejich racionalismu a empirismu; anthropocentrismus deistů; redukce křesťanské dogmatické tradice: protitrojiční a protichristologické tendence; moralismus. — Hodnocení deistů; myšlenková originalita, ale ochromenost negací. — Josefinský postup proti deistům; jejich splnutí s katolictvím.)

(Náboženský význam zrušení censury; osvícenské diskuse; problém celibátu; o antisemitismu. Důtky kazatelů; jejich josefinismus; protibarokní invektivy; norma evangelia a zdravého lidského rozumu; tolerance a „ekumenismus“ Důtek; jejich nábožensko-filosofický význam. — Polemiky proti Důtkám; invektivy Procházka týdeníku O brožurách našich dob. Diskuse o knihu prof. Chládky Počátkové opatrnosti pastýřské. Polemika o Jana Nepomuckého; Dobrovského hlas proti nepomucké legendě. Boj o nové pojetí Husovo; Roykova kniha o kostnickém sněmu; integrální obhajoba Husa; radikální josefinismus Roykův; protestantisující tendence; paralelismus reformy Husovy s reformami Josefa II.; výpady konservativní strany proti Roykovi; Stachův překlad knihy a invektivy proti němu. Kladný obraz Husův u J. H. Wolfa. Augustin Zippe; jeho osvěcená, protibarokní kázání; jeho ostrá satira; vřelá rehabilitace Husa. — Historický význam osvícenských diskusí: programatické navazování na reformaci.)

Náboženský profil našich obrodičů první generace 251

(A. Theologové: Dobner a jeho kompromisní postoj; osvícenec ve vědě, konservativce v náboženství; očištný význam jeho edice Hájkovy kroniky; nekritický ve vztahu k husitství. — Voigt: relativně osvícenské počátky; romantisující vlivy; růst konservativních tendencí; averse k reformačním tradicím; živé vlastenectví; místo Voigtovo v našem obrození: pochybené východisko v protijosefinském konservativismu. — Procházka: počáteční konservativismus; zvrat k osvícenství; práce na překladu Písma; osvěcená předmluva; plodná ediční činnost (Augustin, Erasmus); odhodlaný josefinismus. — Durych a jeho práce v biblické filologii. — Ungar: počátky osvícenské filosofie; obraz osvěceného kněze; ostrý odpor proti jesuitské literární nesnášenlivosti; vřelá apologie Josefova. — Cornova: chvalořečník josefinismu; reakční v sociální filosofii. — Steinbach a jeho integrální tolerance; nebezpečí indiference. — Stach; skepse.

B. Nebohoslovci: Pelcl: osvícenský „schöngest“; konservativní postoj k josefinismu; dějepisecká činnost; rehabilitace Václava IV. — Born: iniciativní josefinista; kladný náboženský zájem; ostře protimnišský postoj Monachologie. — Kinský: osvěcený pedagog; důraz na náboženskou víru; její osvícenské pojetí. — Kramerius: ryzí typ osvícenské lidové inteligence; podpůrce tolerančních evangeliků; edice Knihy Josefovy; její zanicený josefinismus; návrhy dalších reforem; pročištěná církev základnou sjednocení; Postylla Krameriova; josefinská „filosofie církevních dějin“; Kramerius pojetím mezi osvícenským josefinismem a lidovým náboženským myšlením.)

(Obrození obratníkem v národních i církevních dějinách; vědomí o tom už mezi obrodiči; polemický osten osvětské spokojenosti s vlastní dobou; oposice protibarokní; barokní převrat náboženských hodnot; kritika jeho ideologické formy; praktické úsilí o nápravu. — Protest vznášen ne jen negativně, ale pozitivně; myšlenková forma kladu: důraz na Písmo; víra je životem; osvětský „ethos“; moralismus; osvětská snášenlivost; anthropocentrismus. — Ambivalence v náboženském myšlení našeho obrození: motivy náboženské i motivy sekularisující. Navazování našeho obrození na reformaci; pozitivní náboženská víra obrozená; poplatnost anthropocentrismu doby: navazování programické, ne tak faktické. Dějinný význam tohoto navazování. Přínos obrození náboženského myšlení obrozenému národu i jeho slabost.)

Résumé	352
Literatura	367
Jmenný rejstřík	371
Obsah	375

